

روز نجوم چیست و چه روزی است؟

در روز نجوم منجمان آماتور (و گاهی حرفه ای) تلاش می کنند عموم مردم را با زیباییهای آسمان آشنا کنند. برخی از مردم تصور می کنند "علم" چیز پیچیده ای بوده، متعلق به دانشمندان است و از ارتباط آن با زندگی روزمره و زیباییهای آن در محیط اطرافشان اطلاعی ندارند. در روز نجوم می توان تا حدی فاصله میان محققان، دانشمندان و مردم را کمتر کرد.

در برخی از کشورها، یک یا چند روز درهای آزمایشگاهها و رصدخانه ها به روی مردم عادی باز است تا همه مردم بتوانند با فعالیت های علمی از نزدیک آشنا شوند، اما بیشتر رصدخانه ها برای دوربودن از آلودگی نوری و آلودگی هوا و کم کردن اثر جو، در خارج از شهر و در ارتفاعات بالا قرار دارند و حتی اگر برخی روزها رصدخانه ها پذیرای مردم عادی باشند، مراجعه مردم به رصدخانه ها مشکل است. حدود ۳۰ سال پیش داگ برگر پیشنهاد داد به جای اینکه مردم را به خارج از شهرها و مناطق دوردست بکشانیم، بهتر است در روز مشخصی از سال، تلسکوپها را به داخل شهرها و به میان مردم بیاوریم. این گونه بود که روز نجوم متولد شد.

امروز بیش از ۵۰ کشور روز و هفته نجوم را برگزار می کنند.

اتحادیه نجوم تلاش می کند در برگزاری روز نجوم در سراسر جهان هماهنگی ایجاد کند. این مرکز یکی از روزهای آخر هفته بین ۱۵ می تا ۱۵ آوریل را که ماه در حالت تریبک اول است، به عنوان روز جهانی نجوم و هفته پیش از آن را به عنوان هفته نجوم اعلام می کند.

هنگامی که ماه در وضعیت تریبک است، هنگام ظهر طلوع می کند و حدود ۶ بعدازظهر به بیشترین ارتفاع (فاصله از افق) می رسد و نیمه شب غروب می کند، بنابراین از ظهر به بعد می توان با دوربینها و تلسکوپهای آماتوری، پستی بلندی های ماه را به مردم نشان داد. در ایران از سال ۱۳۸۰ روز نجوم برگزار می شود و شاخه آماتوری انجمن نجوم ایران هماهنگی برگزاری روز نجوم در ایران را به عهده دارد.

در کشورهایی که تقویم رسمی آنها میلادی است روز نجوم روز شنبه یا یکشنبه (روز آخر هفته که تعطیل است) برگزار می شود. طبق دستور العمل اتحادیه نجوم، هر کشوری با شرایط خاص خود روز نجوم در هفته نجوم را در کشور خود تعیین می کند.

با توجه به تقویم رسمی ایران، انجمن نجوم ایران روز جمعه قبل یا بعد از روزی را که اتحادیه نجوم انتخاب می کند، به عنوان روز نجوم در ایران اعلام می کند تا مردم بیشتری به ویژه خانواده ها بتوانند از برنامه های این روز استفاده کنند.

چگونه مراسم روز نجوم را برگزار کنیم؟

در برگزاری مراسم روز نجوم باید توجه داشته باشیم که روز نجوم متعلق به عموم مردم به ویژه خانواده ها است، لذا باید از دادن اطلاعات پیچیده و سنگین به مردم خودداری کنیم و برنامه هایی را در سطح درک عمومی ترتیب دهیم. در ابتدا یک گروه یا کمیته برگزاری روز نجوم تعیین کنید و برای بهتر انجام شدن کار، فعالیت ها را تقسیم کنید. یک نفر مسؤول تعیین مکان مناسب و دریافت و پی گیری مجوزها، یک نفر مسؤول پیگیری اجرای ایده ها و یک نفر مسؤول جلب حامی و

کارهایی که باید انجام شود:

۱- مکان یابی برای یافتن محل مناسب برگزاری مراسم روز نجوم:

بهترین مکان جایی است که مردم در روز جمعه تردد زیادی دارند. در ایران پارکها بهترین منطقه هستند؛ در شهرهای ساحلی و شهرهایی که رودخانه از بین شهر عبور می کند مانند شهر اصفهان، ساحل دریا و رودخانه هم مکان های مناسبی هستند. در شهرهایی که جاذبه های گردشگری و مکانهای باستانی دارند مانند قلعه فلک الافلاک در خرم آباد، این مناطق هم در روزهای تعطیل محل رفت و آمد مردم شهر و گردشگران هستند. مراکزی مانند مراکز خرید، فرهنگسراها و میدان های اصلی شهر، به شرطی که فضایی برای نصب پوستر و برپایی غرفه داشته باشند هم مکانهای مناسبی به شمار می روند. همچنین اگر شهر شما آسمان نما یا رصدخانه ای دارد می توانید با اطلاع رسانی مناسب مردم را برای بازدید از این مراکز دعوت کنید.

۲- دریافت مجوز و هماهنگی با ارگانهای مربوط:

اگر می خواهید از محوطه پارک یا فرهنگسرا و ... استفاده کنید، از قبل با مسؤولان آن محل موضوع را مطرح کنید و از محل اجرای برنامه ها مطمئن شوید. هرچه زودتر این کار را انجام دهید، زودتر می توانید کار اطلاع رسانی را آغاز کنید. با توجه به موقعیت مکان اجرای برنامه ها لازم است از مسؤولان شهرداری، راهنمایی- رانندگی یا فرمانداری شهر مجوز دریافت کنید. بهتر است از قبل با نیروی انتظامی محل نیز هماهنگی های لازم انجام شود تا مشکلی پیش نیاید.

۳- یافتن حامی:

اجرای برخی برنامه ها ممکن است بار مالی زیادی داشته باشد. بهتر است برای دریافت کمکهای نقدی و غیرنقدی از ارگانهای دولتی یا شرکت های خصوصی کمک بگیرید. برای تهیه پوستر، بنرهای تبلیغاتی، چاپ و تکثیر بروشور و محصولات فرهنگی، تهیه وسیله حمل و نقل، امانت چادر و میز و صندلی برای اجرای غرفه ها و ... شرکت ها و ارگانهای مختلفی می توانند با شما همکاری کنند. حتی می توانید از شرکتهایی مانند تولید کنندگان صنایع غذایی، محصولات بهداشتی و ... در ازای امکان تبلیغ محصولاتشان، کمک نقدی و غیرنقدی دریافت کنید.

۴- یافتن ایده ها و اجرای آنها:

برنامه ها می تواند شامل سخنرانی های ساده، نمایش اسلاید و غرفه های معرفی نجوم باشد. اگر در نظر دارید نمایش اسلاید و سخنرانی داشته باشید باید هرچه سریعتر مکان مناسبی مانند سالن همایش یا سینما برای سمینار پیدا کنید. ممکن است تهیه برخی غرفه ها مانند ساخت ماکت، هزینه زیادی نداشته باشد، اما ساخت آن زمان زیادی ببرد. به همین دلیل خوب است از دانشجویان و دانش آموزان و خانواده های علاقه مند برای ساخت ماکت ها و تهیه پوسترها کمک بگیرید. تعطیلات عید نوروز فرصت مناسبی برای پیاده کردن ایده هایی است که برای ساخت آنها زمان زیادی نیاز دارید.

۵- اطلاع رسانی:

از ۱۰ روز تا یک هفته قبل از هفته و روز نجوم، باید مردم را از زمان و محل برگزاری برنامه ها آگاه کنید. برای اینکار می توانید از رسانه ها و نشریات محلی و صدا و سیمای شهرستان کمک بگیرید. نصب پلاکارد و پوستر در سطح شهر هم بسیار مفید است. می توانید از شرکت ها و ارگان هایی که بخش تبلیغات و پارچه نویسی دارند کمک بگیرید یا بر روی پارچه ها و صفحات بزرگ تصاویر نجومی را نقاشی کنید و همراه با توضیحاتی درباره روز نجوم با هماهنگی شهرداری و شورای شهر، در محل های پرتردد شهر نصب کنید. فرودگاهها، پایانه های مسافربری داخل شهری و بین شهری و ایستگاههای قطار و مترو بهترین مکان برای نصب پوسترهای روز نجوم و پلاکاردهای اطلاع رسانی هستند.